

Magistarafelagið:

TOSAÐ VIÐ TVEIMUM TUNGUM Í 30 ÁR

Síðan juni 1990 hevur politiska skipanin tryggjað, at lesandi føroyingar, sum fara út um Norðurlond at lesa, bæði fáa lestrarstuðul og stuðul til skúlagjald. Men hóast tað næstan eru 30 ár, síðan Mentanar- og skúlanevnd løgtingsins heitti á landsstýrið um at vísa teimum føroyingum undir útbúgving, sum vilja lesa og læra uttan fyri Norðurlond, serligt atlit, sæst hetta ikki aftur í lönini, tá ið tey eru liðug.

SVEINUR TRÓNDARSON,
MAGISTARAFELAGIÐ

Í aðrari grein hava vit víst á, at almenni lønarpolitikkurin samsvarar ikki við politiska ynskið um, at føroysk lesandi eisini skulu fara út um Norðurlond at lesa. Tey, sum lesa í Bretlandi, fáa til dømis ikki somu lön her heima, tá ið tey eru liðug, tí Lønardeildin hevur gjørt av, at fyri at kunna fáa lön sum kandidatur ella master, skalt tú hava lisið bachelor í trý ár og so antin kandidat ella master í tvey ár (ella eitt ár).

Men soleiðis eru bretska útbúgvingarnar ikki skrúvaðar saman. Nógvar teirra eru styttri enn tað, sum Lønardeildin krevur, aðrar hava ikki kravda talið av ECTS-stigum, og so eru uppaftur aðrar, har persónar sleppa inn at

lesa master uttan at hava tikið bachelor fyrst. Tey vera upptikin av øðrum ávum; millum annað tí tey hava praktiskar royndir.

Avleiðingin er, at hesi fólkinu fáa ikki lön sum master, t.d. tí útbúgving teirra er ikki nóg long, og tað kann kosta upp í nógvar 1.000 krónur um mánaðin.

Men er lønarpolitikkurin í tráð við politiska viljan?

Vanlig siðvenja hevur verið, at føroyingar fóru til Danmarkar at lesa, men í umleið 30 ár hava politikarar róð framundir, at tað hevði verið gott, um føroysk lesandi eisini fóru aðrastaðni at nema sær útbúgving.

Men so má bera til at fáa starv, tá ið ein kemur heim aftur. Og eitt starv, sum ein kann liva av. Til eina lön, sum er á sama stóði sum ein líknandi útbúgving tikin aðrastaðni. Og hvat er ein líknandi útbúgving?

Byrjaði í 1988

Fyri at svara til spurningin, um almenni lønarpolitikkurin er í tráð við politiska ynskið um at fáa fleiri føroysk lesandi uttan fyri Norðurlond, er svarið ivaleyst nei.

Um vit leita aftur í goymsluna í Løgtinginum, so síggja vit, at tað var longu í 1988, at politikarar søgdu seg vilja hava, at landsstýrið eisini tryggjaði teimum, sum vildu fara longur enn bara til Norðurlond at lesa, fíggarligan styrk.

Í sambandi við viðgerðina av lógaruppskoti nr. 13/1988 um útbúgvingarstuðul, sum varð lagt fyri tingið seinasta dagin í august tað árið, kom Mentanar- og skúlanevndin einmælt í sínum áliti við eini áheitan á landsstýrið um at vísa teimum føroyingum í útbúgving, sum vildu lesa aðrastaðni enn í Norðurlondum, serligt atlit.

Álitið frá Mentanar- og skúlanevndini var undirskrivað av Jóanesi Dalsgaard (J), Hergeiri Nielsen

(T), Asbjørni Joensen (Sj.), Eilifi Samuelsen og Óla Breckmann.

Sløk tvey ár seinni, í juni 1990, lýsir Signar á Brúnni, landsstýrismaður við skúlamálum, eina fyrilskunngerð, sum eisini tryggjaði føroyskum lesandi uttan fyri Norðurlond lestrarstuðul.

Hetta hevði við sær, at føroyingar nú kundu fara aðrastaðni enn til Danmarkar og hini Norðurlondini at fáa sær útbúgving og framvegis fáa sama lestrarstuðul, sum tey vildu fingið, um tey lósu í Danmark.

Aðra barlast

Høvuðsorsøkin aftan fyri ynskið um at fáa føroyingar út um Norðurlond var at fáa eina fjølbroyttari samanseting av útbúningum føroyingum.

Tað er ein vansi, tá ið øll lesa í sama skúla ella í somu skipan, at øll hava somu fakligu barlast. Og

nýggja skipanin hevði eisini tað við sær, at fólk fóru í onnur lond at lesa.

Nýggjastu hagtølini hjá Studna ganga bara aftur til lestrarárið 2004/2005, og sambært teimum lósu 114 av teimum íalt 1.477 lesandi uttan fyri Norðurlond. Tað svarar til sløk átta prosent. Men tað talið broyttist næstu árinu.

Fram til 2011/2012 øktist hetta talið upp í 256 av íalt 2.524 lesandi, og tað vil siga, at góð tíggu prosent av teimum lesandi lósu í øðrum londum enn Norðurlondum. Sambært útsetakanningini, sum Javnaðarflokkurin á Fólkatíngi gjørdi í august 2013, las góður helm-ingurin av hesum í Stórabetlandi.

Sambært somu kanning brúkti landskassin í 2011/2012 slakar 12 milliúnir krónur til hesa játtan, so tað er eingin ivi um politiska viljan, at føroyingar eisini skulu lesa uttan fyri Norðurlond.

Til fyri nøkrum árum síðan var